

نقشه‌های ضدانگلیسی امیرکبیر در هندوستان

میرزا اتقی خان با هدف کاستن از نفوذ بریتانیا در ایران با مهاراجه‌های ناراضی هند برای قیام علیه استعمار مکاتبات محرمانه داشت

جواد نوائیان رودسری – تاکنون در صفحه تاریخ روزنامه خراسان، به زوایای مختلفی از طرح‌های وطن‌دوستانه امیرکبیر اشاره کرده و نشان داده‌ام که او، با وجود برخی اشتباهات که ممکن است از هر کسی سر بزند، همواره در فکر اعتلای ایران و ارتقای جایگاه میهنش در سطح جهان بود. امیر در عرصه فرهنگ، اقتصاد و سیاست داخلی، تحولات بنیادینی به وجود آورد که اگر توسط اخلافش، به دلایل گوناگون، کنار گذاشته نمی‌شد و تداوم می‌یافت، بی‌گمان تاریخ به گونه‌ای دیگر رقم می‌خورد. میرزا اتقی خان به

دلیل سیاست‌های وطن‌دوستانه‌اش، همواره باعث وحشت و بدبینی استعمارگران خارجی می‌شد. برای آن‌ها که ایران و ایرانی را پس از شکست در جنگ‌های قفقاز و هرات، به چیزی نمی‌گرفتند و دولت‌مردان این سرزمین را از جنس حاجی میرزا آقاسی می‌پنداشتند، امیر شخصیتی غیر قابل تحمل به نظر می‌رسید که باید به هر شکل ممکن از میان برداشته می‌شد. او توانست دخالت‌های استعمارگران را در امور داخلی ایران، تا حد زیادی مهار کند و باروش‌های دیپلماتیک، مانع تحقق اهداف شوم آن‌ها در ایران شود. با این حال، امیر در

■ دیپلماسی استقلال طلبی، فراتر از مرزها

امیر کبیر برای حذف یا دست کم کاهش قدرت استعماری روس و انگلیس در ایران، طرح‌های دقیق و محرمانه متعددی داشت. تأسیس سازمان اطلاعاتی برای تسلط بر فعالیت خارجی‌ها در ایران، تقویت ارتش و نیروهای نظامی در قالب تولید تجهیزات و آموزش منظم سربازان و تلاش برای خودکفایی در همه عرصه‌ها، نمونه‌هایی از این طرح‌هاست که در همین صفحه و به تفصیل بررسی شده است. اما شاید تاکنون نشنیده باشید که صدر اعظم لایق ایران، در اندیشه تقابل با استعمار، فرسنگ‌ها دورتر از خاک ایران هم بود. او می‌دانست که یکی از بهترین راه‌های مهار دشمن و کاستن از فعالیت‌های تجاوزکارانه او، مشغول کردنش در جایی خارج از مرزهاست؛ در واقع امیر کبیر در این اندیشه بود که جبهه مقابل به دشمنان ایران را، به بیرون از مرزهای کشور بکشانند.

این موضوع، به ویژه در مورد انگلیسی‌ها، می‌توانست بسیار مؤثر باشد؛ آن‌ها از سرزمین اصلی خود هزاران کیلومتر دور بودند و اگر در آسیا با جبهه‌های متعدد نظامی روبه‌رو می‌شدند، نمی‌توانستند مقاومت چندانی از خود نشان دهند. اساس استعمارگری بریتانیا، بر تفرقه اندازی بین مردم یک کشور استوار بود؛ رویکردی که در هندوستان سخت به کارشان آمد و این شبه‌قاره بزرگ و ثروتمند را به مستعمره‌ای پرمنفعت برای انگلیسی‌های طماع تبدیل کرد.

■ راز مکاتبات محرمانه با مهاراجه‌های هند

امیر کبیر می‌دانست که پایگاه اصلی انگلیس در آسیا، هندوستان است. اگر منافع بریتانیا در هند با خطر روبه‌رو می‌شد و اگر اوضاع در این شبه‌قاره به هم می‌ریخت، بنیان استعمارگری انگلیسی‌ها در این منطقه، با مشکلات اساسی روبه‌رو می‌شد و این مسئله می‌توانست توجه آن‌ها را به ایران کم کند و مجالی مناسب برای

چندی نگذشت که شورش سپاهیان هند شروع شد. «این گزارش، اولاً توسط احمد خان ملک امیرکبیر، باب مکاتبه بسیار محرمانه و سری را با مهاراجه‌های ناراضی و مخالف انگلیس که در گوشه و کنار هندوستان مقاومت‌هایی را علیه استعمارگران سازمان می‌دادند، گشود. این اقدام، آن قدر محرمانه بود که حتی بریتانیایی‌ها نیز از آن اطلاعی نداشتند و احتمالاً، بعدها که مطلع شدند هم، به روی خودشان نیاورند! مکاتبات امیر با مهاراجه‌ها، به رمز بود. یکی از اسنادی که در این زمینه وجود دارد و می‌توان آن را در این مجال عرضه کرد، گزارش احمدخان ملک‌ساسانی، مورخ و دیپلمات معروف ایرانی، در کتاب «سیاستگران دوره قاجار» است. وی می‌نویسد: «بخاطر دارم و قتیقه اعتماد السلطنه در این موضوع (سیاست برون مرزی امیرکبیر) با پدرم صحبت میکرد، میگفت هنگامیکه میرزا اتقی خان امیر را بکشان بردند کلیه نوشتجاتش را ضبط کرده و نزد شاه آوردند. اکثر نوشتجاتی که از منزل بدر بار آوردند مرموز (با رمز نوشته شده) بود. شاه امر داد آنها را در خزانه اندرون نگاه داشتند در زمان صدارت میرزا یوسف مستوفی الممالک یک نفر از اهالی مازندران پیدا شد که هرگونه رمزی را کشف میکرد. شاه آنشخص را احضار فرمود و امر کرد نوشتجات میرزا اتقی خان را در اختیار او بگذارند. مشارالیه جملگی را کشف کرد و برعوض رسانید. اکثر نوشتجات مزبور رمزهایی بود که امیرکبیر با راجه‌های هندوستان و متنفذین آن سامان داشت. تماماً دستور شورش هندوستان بر علیه دولت انگلیس بود. چنان که از کشته شدن میرزا اتقی خان

یک روز کسل کننده، زیر بارش برف!

پنج‌شنبه، ۲۳ ربیع‌الثانی ۱۳۰۶ * صبح از خواب برخاستیم، هوا ابر بود و سوز سردی می‌آمد. با تلگراف‌ها هم شد، در قزوین و خمسه و آذربایجان هم دیشب تا حال برف می‌بارد. امروز اصلاً سوار نشدیم و منزل ماندیم. کار زیاد داشتیم. صبح امین‌السلطان آمد کاغذ زیادی خواند. بعد امین خلوت‌آمد، کاغذ زیادی خواند. مشیرالدوله خلعت پوشیده بود، پسرش معتمدالملک هم خلعت حکومت عراق (اراک) را پوشیده بود، حضور آمدند. معتمدالملک لباسش گشاد بود؛ کلی خندیدیم. ناهار خوردیم. اعتمادالسلطنه نشست روزنامه بخواند که باز امین‌السلطان پدر سوخته

یادداشت تاریخی

چرا قدرت تجاری ایرانیان پس از صفویه کم‌شد؟

آتش استعمار

در خرمن اقتصاد ایران

نوائیان – یکی از مهم‌ترین نکاتی که باید در بررسی تاریخ اقتصاد ایران طی ۴۰۰ سال گذشته مدنظر قرار دهیم، نوع برخورد غربی‌ها با جامعه ایرانی، به‌ویژه در عرصه بازرگانی است. می‌دانیم که اروپایی‌ها از قرن چهاردهم میلادی به بعد، با سودای کسب سود بیشتر، دست به سفرهای تجاری مشهورانه‌ای زدند. تقریباً از دوره مغول به این سو، شاهد فعالیت بازرگانان غربی در سراسر قلمرو ایران هستیم؛ هرچند که این امر، در دوره صفویه شتاب بیشتری به خود گرفت و باعث شد ملل اروپایی، از کشورهای مختلف، به امتیازات متعدد تجاری در ایران دست پیدا کنند. این مسئله، البته به دلیل موضوع ستیزه‌دانی ایران و عثمانی، برای فرمانروایان صفوی جنبه راهبردی و نظامی نیز داشت. واقعیت آن است که افول بازرگانی بین‌المللی ایران، از اواخر دوره صفویه و به خصوص پس از واگذاری امتیازات فراوان از سوی شاه‌صفی و شاه سلیمان صفوی به اروپایی‌ها آغاز شده بود؛ با این که گزارش‌های مالی دقیقی از این دوره تاریخی وجود ندارد، اما می‌توان حدس زد که تراز تجاری ایران از نیمه دوم دوره صفویه به بعد، منفی بوده است؛ معنای این وضعیت، خروج دائمی پول، در قالب سکه‌های طلا و نقره از کشور، افزایش تورم و فروپاشی بنگاه‌های اقتصادی داخلی و ورشکستگی تجار خرده‌پای ایرانی در این دوره تاریخی است. اروپایی‌ها اهتمام فراوانی به گسترش صادرات به ایران داشتند و در همان حال، می‌کوشیدند صادرات ایران به دیگر نقاط دنیا را به ضرب گرفتن امتیازات تجاری یا بالا بردن ریسک رقابت کالا‌های ایرانی در مقصد، کاهش دهند؛ چون حضور بازرگانان ایرانی در بازارهای جهانی، به معنای ایجاد رقیب تازه در این عرصه و کاهش سود سوداگران اروپایی بود. کسری تراز تجاری ایران، در دوره نادرشاه با حمله‌وی به هندوستان و سرازیر شدن سیل غنایم و مسکوکات سیم‌وزر به ایران تأمندی به چشم نیامد، اما هنگامی که کریم‌خان زند به قدرت رسید، تراز تجاری ایران به طرز وحشتناکی کسری خود را آشکار کرد. سیاست کریم‌خان برای مهار این وضعیت خطرناک، جلوگیری از خروج پول از کشور، تقویت صادرات و در نهایت، حمله به بندر بصره، به عنوان رقیب تجاری ایران در منطقه خلیج فارس بود. با این حال، این اقدامات نتوانست مرهمی بر زخم کسری تراز تجاری ایران باشد؛ این وضعیت در دوره قاجاریه، به شکلی اسفبار ادامه یافت و پس از شکست‌های پیاپی در جنگ با روسیه تزاری، تاجران ایرانی را به مرز افلاس رساند. ایوانف، مورخ روس، در کتابش درباره تاریخ ایران این مسئله را با استفاده از آمار و ارقامی که مینورسکی، خاورشناس همون‌وی، در این زمینه ارائه کرده است، بررسی می‌کند. طبق گزارش او، روند خروج پول از کشور و کسری تراز تجاری، بین سال‌های ۱۸۴۱ تا ۱۸۶۳، باعث ایجاد تورم سالانه بین ۷۰ تا ۱۵۰ درصدی شد و به همین دلیل، شیرازه اقتصاد ایران را از هم پاشید. رفتارهای نابه‌هنگار دولت‌مردان قاجار که عموماً در پی سود شخصی بودند از یک سو و نفوذ استعماری انگلیس و روسیه از سوی دیگر، بر این شرایط نابه‌سامان دامن زد و وضع را بدتر از گذشته کرد.

بخاطر دارم و قتیقه اعتماد السلطنه در این موضوع با پدرم صحبت میکردم بگفت

هنگامیکه میرزا اتقی خان امیر را بکشان بردند کلیه نوشتجاتی را ضبط کرده و نزد شاه آوردند اکثر نوشتجاتی که از منزلش بدر بار آوردند مرموز بود شاه امر داد آنها را در خزانه اندرون نگاه داشتند در زمان صدارت میرزا یوسف مستوفی الممالک يك نفر از اهالی مازندران پیدا شد که هر گونه رمزی را کشف میکرد شاه آنشخص را احضار فرموده و امر کرد نوشتجات میرزا اتقی خان را در اختیار او بگذارند مشارالیه جملگی را کشف کرد و برعوض رسانید . اکثر نوشتجات مزبور رمزهایی بود که امیر کبیر با راجه های هندوستان و متنفذین آن سامان داشت تماماً دستور شورش هندوستان بر علیه دولت انگلیس بود چنانکه از کشته شدن میرزا اتقی خان چندی نگذشت که شورش سپاهیان هند شروع شد .

اصل گزارش مورد استفاده در متن در کتاب «سیاستگران دوره قاجار»؛ صفحه ۱۷۷

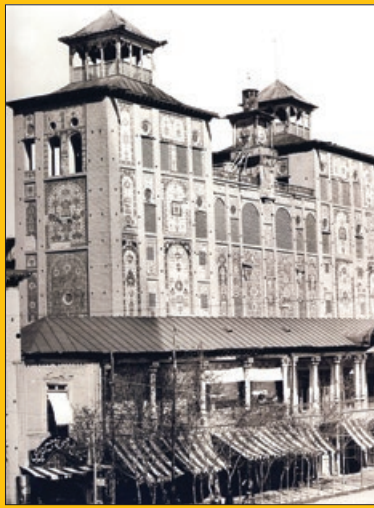

محمد حسن خان اعتماد السلطنه، روی ماجرای مکاتبات امیرکبیر و مهاراجه‌های هند

خان ملک‌ساسانی که گزارش اقدام امیرکبیر را در کتاب خود آورده است.

شمس‌العماره؛ نخستین آسمان خراش تهران!

سراسر تهران را مشاهده کرد؛ البته پایتخت ایران در آن روزگار، زیر بتن و فولاد دفن نشده بود و معدود خانه‌هایی بودند که بیشتر از یک طبقه داشتند! شمس‌العماره، افزون بر مکان تفرج شاه، محل تشکیل جلسات دولتی و تبادل نظر ناصرالدین‌شاه با درباریان هم بود. ارزش این بنای تاریخی، تنها در ارتفاع و قدمت آن نیست؛ بر دیواره و کف شمس‌العماره، کاشی‌های بسیار مرغوب و زیبایی کار شده که هم نشان‌دهنده سبک هنری دوره قاجار است و هم بخشی از تاریخ این عهد را به تصویر می‌کشد؛ به عنوان نمونه، نگاره‌ای از دسته‌موزیک بر بگاد قزاق، زینت‌بخش یکی از دیوارهای شمس‌العماره است. شمس‌العماره را باید نخستین آسمان‌خراش تهران بدانیم.

ناصرالدین‌شاه پس از سفر به فرنگ و مشاهده ساختمان‌های بزرگ و مرتفع آن‌جا، به فکر افتاد که برای خودش، چنین ساختمانی را در تهران بنا کند. او معتقد بود که قاجار چیزی از صفویه کم ندارد و اگر آن دودمان، عمارت عالی‌قابو را برای خودش ساخته‌اند، چرا شاه قاجار از چنین موهبتی برخوردار نباشد؟ این بود که در سال ۱۲۴۴ خورشیدی، دستور ساخت بنایی با نام «شمس‌العماره» را در بخشی از زمین‌های کاخ گلستان صادر کرد و مأموریت انجام آن را به دوست‌علی خان نظام‌الدوله سپرد. ساخت بنا که ارتفاعی ۳۵ متری داشت، با طراحی معیر الممالک و معماری استاد علی محمد کاشی آغاز شد و در سال ۱۲۴۶ به پایان رسید. موقعیت بنا به گونه‌ای بود که می‌شد از فراز آن،

مرگ انوشیروان؛ پایان اقتدار ساسانیان

طبق یک روایت تاریخی، ۱۴۴۱ سال پیش در چنین روزی، ۱۶ نوامبر سال ۵۷۹ میلادی، خسرو یکم، مشهور به انوشیروان، یکی از مقتدرترین فرمانروایان دودمان ساسانی درگذشت. دوران حکومت او، یکی از طولانی‌ترین دوره‌های پادشاهی در ایران است؛ انوشیروان بیش از ۴۸ سال فرمانروایی کرد؛ قریه «انوشیروان» از توابع شهرستان اسفراین در خراسان شمالی را، زادگاه وی می‌پندارند. دوران حکومت او، عصر ثبات فرمانروایی ساسانی در ایران بود؛ انوشیروان توانست مرزهای جغرافیایی را تثبیت کند و با برقراری

امنیت در داخل، بازرگانی را رونق بخشد. با این حال، دوران اقتدار او را یکی از سیاه‌ترین ادوار استقرار نظام طبقاتی در ایران می‌دانند. خسرو یکم سخت به این نظام معتقد بود و برقراری آن را باعث برقراری نظم در جامعه می‌دانست. افسانه مشهور کفشگری که می‌خواست در دوره حکومت انوشیروان، با پرداخت هزینه جهانگشایی وی، موجبات تحصیل فرزندش را فراهم آورد، اما با مخالفت فرمانروای ساسانی روبه‌رو شد، نشانه‌ای از شدت اهتمام انوشیروان به این مقوله ناعادالانه است. هرچند که این فرمانروای ساسانی توانست با سیاست و حرکات نظامی، قدرت

خود را در مرزهای غربی بررومی‌ها دیکته کند، اما شرایط بغرنجی که نظام طبقاتی در داخل کشور ایجاد کرد، ایران را در پایان دوره سلطنت انوشیروان به سمت هرج و مرج برودتی و زبیری باکیاست‌مانند بزرگمهر نیز، نتوانست از پس اوضاع نابه‌سامان اجتماعی برآید. با مرگ انوشیروان و به قدرت رسیدن پسرش هرمز چهارم، نزاع بر سر قدرت آشکار شد و اندکی بعد، بهرام چوبین، یکی از سرداران مقتدر ایران، با حمله به پایتخت، مدتی برای که قدرت تکیه زد. برخی مورخان، با وجود پیروزی‌های خسرو پرویز در دوران سلطنتش، مرگ انوشیروان را سرآغاز اضمحلال ساسانیان می‌دانند.

شماره مجوز: ۱۳۹۹/۴۴۹۹

شماره: ۹۴۰۰۵۰۱۵ – SLP

فرابخوان ارزیابی کیفی مناقصه عمومی دو مرحله ای

(نوبت دوم)

۱- موضوع: فراخوان ارزیابی کیفی مناقصه عمومی دو مرحله ای شماره ۹۴۰۰۵۰۱۵ – SLP راجع به خرید یک دستگاه کمپرسور دیزلی برتالبل اسکرو.

۲- محل و مدت انجام کار: استان خراسان رضوی، سرخس، منطقه عملیاتی خانگیران به مدت ۵ ماه

۳- نام و نشانی مناقصه گزار: شرکت بهره برداری نفت و گاز شرق – مشهد، بلوار خیام، بلوار ارشاد، خیابان پیام، نبش پیام ۶، پلاک ۱۸.

۴- شرایط مناقصه گر:

۱-۴-۱ دارا بودن شخصیت حقوقی/حقیقی، کد اقتصادی و شناسه ملی/کدملی.

۴-۲ داشتن توانایی مالی، تجربه، تخصص و سوابق کافی در زمینه موضوع قرارداد.

۴-۳ توانایی تهیه ضمانت نامه شرکت در فرآیند ارجاع کار (مناقصه) به مبلغ ۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و در صورت برنده شدن ارائه تضمین انجام تعهدات به میزان ۱۰ درصد مبلغ پیشنهادی از انواع تضمین مجاز اعلام شده در آیین نامه تضمین معاملات دولتی.

۴-۴ پیش پرداخت به شرکت برنده مناقصه تعلق نمیگیرد.

۵- کلیه مراحل از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس WWW.SETADIRAN.IR انجام خواهد شد. لازم است متقاضیان در صورت عدم عضویت قبلی در سامانه مذکور، مراحل ثبت نام و دریافت کواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در فرآیند از طریق سایت سامانه محقق سازند.

تاریخ انتشار فراخوان و سایر اسناد ارزیابی کیفی در سامانه ستاد ایران ۱۳۹۹/۰۸/۲۴ می باشد.

۶- گشایش پاکت های مناقصه پس از انجام مراحل ارزیابی کیفی، از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) با اطلاع رسانی قبلی انجام خواهد شد.

۷- در صورت نیاز به اطلاعات بیشتر، متقاضیان می توانند با تلفن های ۳۲۳ و ۳۲۰۴۷۲۳۲۷ – ۰۵۱ تماس حاصل نمایند. ضمناً آگهی فوق در سایت WWW.SHANA.IR و WWW.JOOPC.IR درج میباشد.

روابط عمومی شرکت بهره برداری نفت و گاز شرق

۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰